

Hell István

A címszereplő is bakizott

Talán nem egyedül vagyok, aki csak ül és bámul, és hol a fülének nem hisz, hol a szemének. És most nem Orbán Viktor nevetlen provokációjára gondolok, amely szerint december első napjaiban még 125 nap lett volna vissza a parlamenti választások első fordulója. Hibát azonban – sajnos – Sólyom László is el-elkövetget. Pedig az Alkotmánybíróság első, legendás elnökének köztársasági elnökké választásához sokan fűztünk nagy reményeket. Elsősorban azért, mert az őt jelölő – pontosabban: az ő jelölését aláírásukkal követelő – közemberek, ismert értelmiségiek, művészek, írók és publicisták között egyszerre olvashattuk a meghökkentő nacionalista megnyilvánulásairól elhíresült, de építészeti teljesítménye miatt köztisztelteknek örvendő

Makovecz Imre és a baloldali költő, a közműltban meghalt **Eörsi István** nevét. És másokét, sokakét, lehangsúlyosabban a rokonszenves „zöld” közembereket.

Ezzel a háttérrel Sólyom, gondolhattuk akkor, ha akarja, megvalósíthatja azt a tervét (és alkotmányos kötelezettségét), hogy a pártok feletti egység megtestesítője legyen, elfeledtesse a honpolgárokkal saját pártkötődéseit is, és békét „szítson” a „beszélőházban”. A parlament neve a „parler”, „parlare”, azaz „beszélni” szóból ered, az ország gyűlése arra való, hogy a – politikai, nem pedig etnikai-kulturális értelemben vett – nemzet képviselői racionális vitákban mutassák be magukat, szándékaitkat egymás és a honpolgárok előtt. Noha persze tudom azt is, hogy a végső szó itt is, egyébként nagyon helyesen – a szavazat. Vagyis az erő. A végső igen, de a legfontosabb talán mégsem. Hanem a szép – mert okos – szó, az érv, az alku, a meggyőzés és a cáfolat. Ebben az okos népképviselőben segíthetett volna vagy segíthetne a jövőben – elődei hagyományát is folytatva, a populizmussal szembeszegülve és a parlament tekintélyét emelve – Sólyom László.

Közvetítőleg: a legjobb mégiscsak az lett volna, ha a frakciók olyan személyt jelölnek köztársasági elnöknek, akinek alkalmassága és elfogulatlansága minden oldal – mind a négy oldal – számára nyilvánvaló. Még akkor is, ha nincs olyan legendás híre, mint amilyen Sólyomnak volt. Erre azonban a rövid pórázon tartott és a kooperációtól elszoktatott pártkatonák kísérletet sem tettek, nyilván nem is tehettek. Sólyom László nem látszott rossz válasz-

tásnak. Talán nem tévedek, ha azt állítom, hogy egy ország figyelte lélegzet-visszafojtva első, szerény mosolygással kísért, de határozottan, sőt akaratosnak tetsző nyilatkozatait és nemverbális megnyilvánulásait, gesztusait.

Most már csak annyit látok, hogy ő, a köztársaság címszereplője egyre-másra bakizik. Úgy látom például, hogy „pártok-felettsége”, politikai elkötelezetlensége

Értetlenül hallgattam a köztársasági elnök nyilatkozatát, hogy a pártokkal való egyeztetés nélkül szándékozik kiírni a 2006-os választásokat. A Fidesz elnöke ki is használta ezt a kontakthibát

nem egyértelműen valósul meg. Sólyom ugyan mindaddig nem adta jelét annak, hogy akár az őt jelölő Fidesznek, akár más parlamenti pártnak kiszolgáltatná hivatalát és annak tekintélyét – az Orbán-féle provokáció sem tekinthető efféle „rossz jellek”, ellenben úgy látszik, mintha az őt „kitaláló” – parlamenti támogatással nem is rendelkező – zöld politikai szervezetek foglya volna. Ez semmi esetre sem tekinthető jó jelnek.

Az ökológiai, azaz zöld politikai formációk a 20. század vége óta ugyanolyan politikai szervezeteknek tekinthetők, mint az összes többi. Környezetvédelmi programja ugyan a többi pártnak is van, de zöldnek lenni más, ennél jóval több. Könnyen belátható, hogy bizonyos szempontból – például a gazdaság teljesítőképessége és az ország gazdálkodása szempontjából – a környezetvédelem túlképviselt primátusa újabb, nagyobb terheket jelent. Az ipartelepítés, a bányászat, az energiagazdálkodás, sőt – hogy egy friss példánál, a Zengőre tervezett, de meghiúsult lokátortelepítésnél maradjunk – még a honvédelem költségeit is megnövelheti az ökológiai szempontok túlzott mértékű érvényesítése, és egyéb zavarokat is okozhat. S hogy mi a túlzott, azt az állampolgárokat képviselő parlamentnek kell eldöntenie.

Igaz, hasonló terheket jelenthet a gazdaság számára a magas bérszínvonal, az emberi és munkavállalói jogok és jogos érdekek biztosítása, a gyermekmunka és a rabszolgaság tilalma – mind-mind csupa civilizációs vívmány. Csakhogy a világ egy-egy országának és régiójának éppen az biztosít átlagon felüli gazdasági növekedést, hogy igyekeznek megszabadulni ezeknek a terheknek egy részétől. Senki-

nek sem lehetnek kétségei az iránt, hogy a kínai gazdasági és kereskedelmi robbanás egyik pillére éppen az, hogy a magántulajdon engedélyezése és a gazdaság liberalizációja mellett – mondjuk úgy – diszpreferálják az emberi jogok és az ökológiai szempontok érvényesülését, és alacsonyak a bérek. (Amellett, hogy Kína számára a geopolitikai helyzet kedvező, és versenyben udvarolja körül a diktatórikus országot Bush és Putin adminisztrációja.) Amikor ezeket a sorokat írom, több tonna elszabadult, mérgező benzol úszik kínai területen az oroszországi Amúr folyó felé – a világot pedig előntik a kínai alsónadrágok, öngyújtók és hamisított farmernadrágok. (Én is ezeket hordom.)

Van tehát értelme az ökológiai gondolatnak, de ennek a képviselőletét, e képviselőlet mértékét egy demokráciában a választópolgároknak és az általuk megválasztott parlamentre szokás bízni. Sólyom, amikor a Zengőre kirándul vagy „zöld elnökök” kollégiumát szervezi, kerülő úton érvényesíti egy törpe, hatalmi legitimitációval nem (vagy alig) rendelkező politikai csoport szándékait, ez pedig legalábbis nem demokratikus megoldás, és kétséges, mennyiben jó az országnak. Sólyom László elfelejti, hogy ő nem „a nemzet” képzőcsiszai típusú „atyja”, hanem annak köztársaságnak az elnöke, amelyet a honpolgárok megbízásából a parlament testesít meg. Hát persze, hogy értetlenül hallgattam a köztársasági elnöknek azt az elszánt nyilatkozatát is, amely szerint a nemzet képviselőletével – a parlamenti pártokkal – való egyeztetés nélkül szándékozik kiírni a 2006-os parlamenti választásokat. A választók kisebbik felét képviselő Fidesz elnöke, lám-lám, ki is használta ezt a kontakthibát. Ezek után kapaszkodnia kell Sólyomnak, ha nem akar sem Orbán Viktor vazallusának, sem ellenfelének látszani.

Lehetségesek persze Magyarország életében is olyan válságos pillanatok, amikor – például az Országgyűlés akadályoztatása miatt – időlegesen megnövekedik az elnök kompetenciája bizonyos fontos kérdések eldöntésében, de ilyenkor is az a feladata, hogy mielőbb visszaadja a hatalmi jogosítványokat az ország gyűlésének. Én legalábbis sokkal többre becsülném, ha elődei kooperatív hagyományait folytatná, és nem tetszelegne – még egy kicsit sem – a „kormányzó” rossz emlékü szerepkörében. Saját hitelét is így erősíthetné meg. Most csak értetlenül bámulom őt, és alig hiszek a szememnek.

A fülemnek már egyáltalán nem hiszek.